

1.11. DERECHO Y POLÍTICAS AMBIENTALES EN LAS ISLAS BALEARES
(pp. 2-16)

—

1.11. DRET I POLÍTIQUES AMBIENTALS A LES ILLES BALEARS (pp. 17-29)

JOSÉ MANUEL GÓMEZ GONZÁLEZ

Departament de Territori. Consell Insular de Mallorca

Sumario: 1. Convulsiones políticas y medio ambiente en Baleares. 1.1. El singular marco político como condicionante. 1.2. El cambio de etapa (febrero de 2010). A. La acción del Gobierno de las Islas Baleares en materia ambiental. B. Las políticas ambientales de los Consejos Insulares: los denominados Contratos Agrarios de la Reserva de la Biosfera (CARB) de Menorca. 1.3. El nuevo impulso a las políticas ambientales del Gobierno de las Islas Baleares. 2. Actividad legislativa. 3. El Plan de Ordenación de los Recursos Naturales del Parque Natural de S'Albufera (Mallorca). 4. El Plan Hidrológico de las Islas Baleares. 5. El impulso a la Declaración de la Sierra de Tramuntana (Mallorca) como Patrimonio Mundial (Unesco). 6. Notas sobre la evolución de las Agendas 21 locales. 6.1. Mallorca. 6.2. Menorca. 6.3. Ibiza. 6.4. Formentera.

1. Convulsiones políticas y medio ambiente en Baleares

1.1. El singular marco político como condicionante

Para contextualizar la crónica relativa a las Islas Baleares resulta necesaria una breve aproximación a la convulsa situación que viven las principales instituciones de la comunidad autónoma, que ayudará a comprender, como veremos más adelante, el giro y las vacilaciones de las políticas ambientales en el archipiélago.

Tras las elecciones de 2007, a finales de junio de ese año, los partidos políticos y coaliciones PSIB-PSOE, Bloc per Mallorca, PSM-Els Verds de Menorca, Eivissa pel Canvi y Unió Mallorquina, firmaron un pacto de gobierno que permitió consensuar la elección del presidente de la comunidad autónoma, de la presidenta del Consejo Insular de Mallorca y de la alcaldesa del Ayuntamiento de Palma (todos del PSIB-PSOE), y formar los respectivos equipos de gobierno. El pacto podría definirse como de centro-izquierda e incluyó algunos compromisos y avances en determinadas políticas ambientales. En lo que respecta a la organización del Gobierno, Baleares se sumaba a Andalucía, Aragón, Cantabria y Galicia, como autonomías con un departamento exclusivamente competente sobre medio ambiente.

Como consecuencia de una serie de escándalos políticos y del procesamiento de diversos diputados y altos cargos de UM (Unió Mallorquina) en el Gobierno, el Consejo de Mallorca y el Ayuntamiento de Palma, en diciembre de 2009 los partidos que dan soporte al gobierno firman un pacto anticorrupción que incluía un código ético, y se comprometen en la regeneración de la vida política en las islas, lo que aparentemente debía traducirse en un nuevo impulso a las políticas de las instituciones más importantes de las Islas. Sin embargo, a raíz de nuevas detenciones de miembros de UM y algunas que se anunciaban tácitamente, el 5 de febrero de 2010, el presidente Antich decide romper el pacto con el partido implicado y expulsar a todos sus miembros del ejecutivo. Lo mismo ocurre en el Consejo Insular de Mallorca y en el Ayuntamiento de Palma.

Posteriormente se detendría a la que hasta entonces había sido presidenta del Parlamento de las Islas Baleares, completando la lista de imputados personas que habían sido consejeros del gobierno, un concejal de Palma, un consejero del Consejo Insular de Mallorca, varios directores generales y directores insulares, gerentes de empresas públicas y otros altos cargos, hasta un número entorno a 20, además de diversos empresarios también implicados en las presuntas redes de corrupción investigadas por actos realizados entre el año 2003 y el 2009.

Esta anómala e insólita situación provoca una parálisis y una incertidumbre en la acción de todo tipo de políticas ambientales durante el último año, dado que en todas las instituciones implicadas los departamentos de medio ambiente estaban en manos de UM. Los pobres resultados en políticas ambientales y el déficit legislativo en la materia justifican el reducido alcance de la crónica de este semestre en las Islas Baleares.

1.2. El cambio de etapa (febrero de 2010)

Con la ruptura del pacto de gobernabilidad el Gobierno de las Islas Baleares cambia la estructura, con una reducción de consejerías y de direcciones generales. En el caso que nos ocupa, la Consejería de Medio Ambiente se fusiona con la Consejería de Movilidad y Ordenación del Territorio, constituyendo la Consejería de Medio Ambiente y Movilidad. La nueva estructura se aprobó mediante el Decreto 3/2010, de 7 de febrero (BOIB número 21 Ext. de 08-02-2010). Los nombramientos de nuevos consejeros y las competencias y la estructura orgánica básica de las consejerías se establecen respectivamente en los Decretos 5/2010 y 6/2010, de 7 de febrero. Así la nueva Consejería de Medio Ambiente y Movilidad pasa a organizarse con una Secretaría General, la Dirección General de Recursos Hídricos, la Dirección General de Biodiversidad, la Dirección General de Cambio Climático y Educación Ambiental, además de la Dirección General de Movilidad, de la Dirección General de Ordenación del Territorio y de la Dirección General de Transporte Aéreo y marítimo. Esto comporta la supresión de la Secretaría General y de tres direcciones generales que hasta ese momento dependían de Medio Ambiente (la Dirección General de Caza, Protección de Especies y Educación Ambiental, la Dirección General de Calidad Ambiental y Litoral y la Dirección General de la Oficina del Cambio Climático), racionalizándose la estructura y superándose así duplicidades innecesarias.

A. La acción del Gobierno de las Islas Baleares en materia ambiental

Hasta febrero de 2010, la legislatura no se estaba caracterizando por el impulso de excesivas políticas ambientales ni de nuevas medidas legislativas relevantes. En todo caso se dieron continuidad a iniciativas de gobiernos anteriores, como el Programa de centros educativos eco-ambientales (patrocinado conjuntamente por los departamentos responsables de Medio Ambiente y de Educación), o el Programa ECOTUR que fomenta la implantación de sistemas de gestión ambiental EMAS y de la Etiqueta Ecológica Europea EEE (*Ecolabel*) en el ámbito del sector turístico.

Por otra parte, durante los primeros dos años de legislatura, y como ha sido reiteradamente denunciado por entidades de conservación de la naturaleza o de protección del medio ambiente en Baleares, la política de conservación de espacios naturales, que ya había experimentado un retroceso cualitativo en la legislatura 2003-2007, podría decirse que ha sufrido un total abandono. Sobre esta situación de nuevo retroceso se han hecho eco diferentes informes de organizaciones no gubernamentales y, en algunas ocasiones, artículos de opinión en la prensa local. De hecho, durante el período 2007-2009 no se había impulsado ninguna iniciativa con relación a la ampliación de la red de espacios naturales de las Islas Baleares ni novedad alguna relativa a los instrumentos de ordenación, hasta que en febrero de 2010 se adopta el acuerdo de inicio del PORN de la Albufera de Mallorca; la única noticia destacable había sido hasta el momento la transferencia de la gestión del Parque Nacional de Cabrera a la comunidad autónoma. Quedan sin impulsarse los trabajos de declaración de nuevos espacios naturales protegidos iniciados antes de 2003, tanto en Mallorca como en Menorca.

B. Las políticas ambientales de los Consejos Insulares: los denominados Contratos Agrarios de la Reserva de la Biosfera (CARB) de Menorca

En el Consejo Insular de Menorca la competencia de medio ambiente se integra en el Departamento de Economía y Medio Ambiente, que comprende la actividad del Consejo Insular referida a las materias de agricultura, ganadería, pesca, artesanía, comercio e industria. Asimismo, ejerce las competencias insulares referidas a medio ambiente, reserva de la biosfera, residuos y energía.

Una de las políticas más interesantes impulsadas en la actualidad por el Consejo Insular de Menorca consiste en la implantación de los denominados Contratos Agrarios de la Reserva de la Biosfera (CARB), que tienen por finalidad establecer un régimen de ayudas para promover prácticas sostenibles en las explotaciones agrarias, en la línea impulsada por las prácticas de custodia del territorio. Fundamentalmente se promueven acuerdos de colaboración entre la explotación agrícola y ganadera y la Administración, que permitan el ejercicio de modelos específicos de actividad agraria en función de la adopción voluntaria de determinados compromisos englobados en los cinco ejes que se describen a continuación y que se detallan en el anexo VII de las bases que regulan los CARB: a) eje 1, el medio ambiente, el paisaje y el medio rural; b) eje 2, los recursos naturales y su aprovechamiento; c) eje 3, procesos productivos de la actividad agraria; d) eje 4, uso de energías alternativas; y e) eje 5, la diversificación de actividades a la explotación. El ámbito territorial de aplicación de las ayudas para la subscripción de CARB concierne a todo el ámbito de la isla de Menorca.

1.3. El nuevo impulso a las políticas ambientales del Gobierno de las Islas Baleares

El semestre actual se ha abierto con algunos indicios de que las políticas ambientales parecen recobrar la iniciativa. Por una parte el nuevo impulso a la tramitación del Plan Hidrológico de las Islas Baleares (como plan de cuenca) adaptado a la Directiva Marco de Agua (2000/60/CE) y por otra parte el ya mencionado inicio del PORN de la Albufera de Mallorca. A ambos casos destinamos un apartado específico por su relevancia.

2. Actividad legislativa

La producción normativa ambiental en las Islas Baleares a lo largo de toda la legislatura ha sido escasa y de dudosa intencionalidad favorable a los intereses ambientales. Por un lado se había aprobado el Decreto Ley 1/2009, de 30 de enero, de medidas urgentes para el impulso de la inversión en las Islas Baleares (BOIB número 17 Ext. de 02-02-2009), que fue convalidado por acuerdo del Parlamento de las Islas Baleares en fecha 9 de junio. Esta Ley tenía una intencionalidad de agilizar y facilitar la omisión de diferentes controles ambientales bajo el paraguas de la crisis económica. Así, se motiva la norma

sobre “razones relativas a la agilización administrativa, en especial para la adopción y puesta en funcionamiento de las inversiones que merezcan la declaración de interés autonómico o insular”. Igualmente se persiguen acciones “para facilitar la implantación de nuevas actividades empresariales y profesionales, y las encaminadas a impulsar la industria turística que desde hace tiempo constituye el sólido motor de la economía balear y la actividad urbanizadora y edificadora en determinados supuestos”. En definitiva, como continua exponiendo el preámbulo del Decreto Ley, “se pretende facilitar al máximo la constitución de nuevas empresas, de manera que puedan entrar en funcionamiento a la mayor brevedad, sin merma definitiva de las condiciones y requisitos que la respectiva actividad requiera”. En el articulado del Decreto Ley se establecen disposiciones de reducción de plazos y simplificación de trámites que, en lo tocante a procedimientos ambientales, prevé una “Regla especial en materia de medio ambiente” que establece: “Quedan reducidos a la mitad los plazos establecidos legalmente en los procedimientos medioambientales que resulte preciso tramitar para la ejecución de las inversiones declaradas de interés autonómico, todo ello sin perjuicio de los plazos establecidos en la legislación básica del Estado”. La mayoría de las disposiciones de simplificación y unificación de trámites parecen bondadosas a primera vista, pero a efectos prácticos la norma parece incidir negativamente en los mecanismos de control territorial y ambiental. Además, al amparo de este Decreto Ley, veremos luego que el Parlamento –con el cambio de mayorías- pretende “colar” –si se permite la expresión- un campo de golf como proyecto de interés autonómico, en terrenos adyacentes a un parque natural y de alto valor ecológico.

En segundo lugar, más recientemente, se aprobó el Decreto Ley 4/2009, de 27 de noviembre, de medidas urgentes en materia de ordenación del territorio y medio ambiente. Se trataba de una disposición de marcado carácter particularizado dirigido a modificar la Ley 6/2006, de 12 de abril, de caza y pesca fluvial, que incidía en el régimen de los exámenes de capacitación para el ejercicio de la caza, en una cuestión puntual relativa a la ordenación cinegética de los terrenos gestionados de aprovechamiento común –con mención expresa a la previsión de la transferencia de la competencia de Caza a los Consejos Insulares- y, finalmente, a dos previsiones singulares: una era la calificación como sistema general de equipamientos e infraestructuras supramunicipales de un antiguo cuartel en Ibiza que comportaba la alteración de un Área Natural de Especial Interés (ANEI) declarado mediante la Ley

1/1991, de 30 de enero, de espacios naturales y de régimen urbanístico de las áreas de especial protección de las Islas Baleares (LEN); la otra era la delimitación y declaración de utilidad pública del Centro de Interpretación de la Reserva de la Biosfera en Menorca que quedaba declarada de interés autonómico. Sin embargo este Decreto Ley ha quedado derogado al no aprobarse la ratificación por el Parlamento que, en fecha 17 de diciembre, no lo validó (BOIB número 187, de 24-12-2009).

Con mucha anterioridad se había aprobado la Ley 4/2008, de 14 de mayo, de medidas urgentes para un desarrollo territorial sostenible en las Islas Baleares, que hasta el momento es la única normativa de incidencia ambiental de la legislatura.

Finalmente se ha de hacer mención a la reciente tramitación de la modificación del artículo 9 de la Ley 1/2007, de 16 de marzo, contra la contaminación acústica de las Islas Baleares, que flexibiliza los niveles de perturbación. Igualmente debe hacerse mención al hecho de que ya se encuentra ultimado el anteproyecto de Ley de ordenación del territorio y urbanismo de las Islas Baleares, que con sus 335 artículos pretende ser la primera ley urbanística de la democracia, y es que las Islas Baleares cuentan con la peculiaridad de regirse por el Texto Refundido de la Ley del Suelo de 1976, además de por el resto de legislación básica del Estado y un rosario de leyes menores autonómicas de incidencia urbanística y territorial.

3. El Plan de Ordenación de los Recursos Naturales del Parque Natural de S'Albufera (Mallorca)

Como iniciativa destacable –con posterior polémica jurídica- cabe mencionar el acuerdo del Consejo de Gobierno del día 26 de febrero de 2010 sobre el inicio del procedimiento de elaboración del Plan de Ordenación de los Recursos Naturales (PORN) de la Albufera de Mallorca. La importancia del acuerdo radica en los efectos inherentes que conlleva tal inicio conforme estipula el artículo 22.1 de la Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad y del artículo 8.1 de la Ley autonómica 5/2005, de 26 de mayo, para la conservación de los espacios de relevancia ambiental (LECO). Estas previsiones normativas impiden realizar cualquier acto de transformación sensible de la realidad física y biológica que pueda provocar la imposibilidad o dificultar de manera importante la consecución de los objetivos del PORN; del mismo modo comporta la prohibición de otorgar cualquier autorización o

licencia o concesión que habiliten para la ejecución de actos como los apuntados anteriormente.

¿Donde radica la trascendencia del inicio del PORN? La respuesta es doble, además de dotar al espacio natural protegido más antiguo de las islas Baleares de un régimen completo de ordenación que supere el actual, basado únicamente en un Plan Rector de Uso y Gestión ya superado, lo más relevante es que se imposibilitará la construcción de un campo de golf en los alrededores del parque, en una zona que en 2003 se había incluido como espacio natural protegido dentro del Parque Natural¹, y que con el cambio de gobierno en julio de 2003, se procedió a desproteger nuevamente para facilitar la construcción del golf mediante un críptico acuerdo del Consejo de Gobierno que estimó un recurso contra el Decreto de ampliación del Parque por razones formales que, una vez subsanadas, no deberían haber paralizado la tramitación del procedimiento de ampliación del Parque natural –que acabó olvidado en algún cajón-. El acuerdo del Consejo de Gobierno de 30 de enero de 2004 implicaba la retroacción del procedimiento por razones formales², lo que implicaba que debía realizarse de nuevo el trámite de audiencia a las personas interesadas y proseguir la tramitación, lo que no se hizo entre los años 2004 y 2009, quedando el Decreto 52/2003 en un limbo procedimental, dado que una vez publicado entró en vigor el día 11 de junio de 2003 y en ningún caso ha sido derogado expresamente, pero al parecer por algún mecanismo por mi desconocido, se retrotrae “el procedimiento al momento anterior al trámite de

---

¹ El Decreto 52/2003, de 16 de mayo, amplió la protección del Parque Natural declarado en 1988 e incorporó, entre otros espacios, las dunas del Comú de Muro y la zona de Son Bosc donde ahora quiere construirse un campo de golf.

² El acuerdo establecía concretamente:

“Primero.- Aceptar el requerimiento formulado por Don Miguel Ramis Martorell, Alcalde-Presidente del Ayuntamiento de Muro, en nombre y representación del mismo, contra el Decreto 52/2003, de 16 de mayo, de modificación del Decreto 4/1988, de 28 de enero, de declaración del parque natural de la Albufera de Mallorca, en cuanto modifica la delimitación del parque natural, anulando el acto impugnado y *retrotrayendo el procedimiento al momento anterior al trámite de audiencia de los interesados.*

Segundo.- Notificar el presente Acuerdo al Ayuntamiento de Muro, así como a cualquier otra persona que aparezca como interesada en el procedimiento, haciéndoles saber que, contra el mismo, que pone fin a la vía administrativa, podrán interponer recurso contencioso-administrativo ante la Sala Contenciosa-Administrativa del Tribunal Superior de les Illes Balears, en el plazo de dos meses a contar desde la notificación.

Tercero.- Publicar, a efectos de su conocimiento, el presente Acuerdo en el Boletín Oficial de las Illes Balears.”

audiencia de los interesados”³ de una disposición administrativa de carácter general ya publicada y en vigor. En principio contra el Decreto cabía la impugnación directa prevista en el artículo 25 de la Ley 29/1998, de 13 de julio, reguladora de la Jurisdicción Contencioso-Administrativa y no cabía recurso en vía administrativa, como bien establece el artículo 107.3 de la Ley 30/1992, de régimen jurídico de las administraciones públicas y del procedimiento administrativo común; de esta forma la derogación indirecta operada por el acuerdo de 30 de enero de 2004, supone colocar el Decreto en un curioso limbo jurídico. De hecho el Gobierno que adoptó el acuerdo de 2004 vulneró una serie de principios de funcionamiento esenciales: por una parte infringió la doctrina de los actos propios al optar por la retroacción y la continuación del trámite para subsanar el Decreto viciado y luego paralizarlo sin justificación alguna, cuando lo que procedía era una impugnación en vía contenciosa; por otra parte, vulneró el principio de la interdicción de la arbitrariedad, al acordar algo que luego no tramita sin motivación de ningún tipo; y finalmente es probable que se incurriera en desviación de poder al “derogar” de manera indirecta una disposición administrativa de carácter general sin respetar los mecanismos legalmente previstos –se salta por completo las previsiones de los mencionados artículos 107.3 de la LRJAPyPAC y 25 de la LRJCA-. Y es que, el acuerdo adoptado entonces –el de 30 de enero de 2004-, no puede insertarse en el ámbito de los actos de gobierno o políticos, dado que se trató claramente de un acto administrativo en el marco de un procedimiento de tramitación de una disposición administrativa de carácter general ya culminado: el Decreto 52/2003, de 16 de mayo, que había entrado en vigor el 11 de junio de ese año⁴.

Con la iniciativa aprobada ahora –el 26 de febrero de 2010- y publicada en el BOIB, vuelven a colocarse las cosas en su sitio, al menos durante un tiempo. Aunque cabe añadir que la polémica sobre la construcción del campo de golf de Son Bosc ha trascendido las fronteras isleñas mediante denuncias a la Unión Europea, dado que el lugar representa una de las mayores reservas de Orquídea de prado (*Orchis robusta*) existentes, que se consideran un hábitat prioritario. Además de ser uno de los lugares de nidificación y cría del Abejaruco (*Merops apiaster*) y conforma un importante lugar de alimentación del Halcón de Eleonor (*Falco eleonora*). Los hechos constan entre los

---

³ Como reza la literalidad del acuerdo del Consejo de Gobierno de 30 de enero de 2004 (véase la nota al pie anterior).

⁴ Sin derogación expresa ni sentencia judicial que anule el Decreto, hasta es posible que el mismo siga en vigor, dado que no está nada claro el mecanismo por el cual éste fue arrancado del sistema normativo.

agravios denunciados por la organización Greenpeace en su informe “Destrucción a toda costa” del 2009. Existen dos docenas de informes de expertos de diferentes países avalando la importancia del sector⁵, calificado como una de las reservas de biodiversidad más ricas de Mallorca (curiosamente 2010 ha sido declarado Año Internacional de la Biodiversidad).

Pero la noticia no cesa aquí, el Grupo Parlamentario Popular entró en fechas recientes en el Parlamento una Proposición de ley, de declaración de interés autonómico de la construcción del campo de golf de Son Bosc en Muro (Mallorca). Esta proposición de ley singular, que interpreta como de interés general la inversión privada para la construcción de un campo de golf, no deja de plantear algunas serias dudas. Por una parte, la ley que habilita para este tipo de declaraciones es el ya comentado Decreto Ley 1/2009, de 30 de enero, de medidas urgentes para el impulso de la inversión en las Islas Baleares, de medidas urgentes para la implantación de la inversión en las Islas Baleares, que atribuye, en tanto que competencia ejecutiva, al Gobierno de las Islas Baleares – concretamente al Consejo de Gobierno⁶- la posibilidad de declarar determinados proyectos e inversiones privadas como de interés autonómico –y a los consejos insulares, proyectos de interés insular⁷-. Estamos ante una competencia ejecutiva y no

---

⁵ Algunos de estos informes han sido elaborados, entre otros, por el TAIB (de las siglas en inglés del Grupo de biodiversidad de la Albufera), grupo ampliamente reconocido, de carácter multidisciplinar, de científicos del Reino Unido, España y otros países de Europa; por el IMEDEA (Instituto Mediterráneo de Estudios Avanzados) del CSIC y la Universidad de las Islas Baleares; por Planta Europa, una red internacional de organizaciones científicas independientes, gubernamentales y no gubernamentales, que trabajan para la protección de la flora europea; por el GOB (Grupo Ornitológico Balear); por ADENA WWF; por Wetlands Internacional, organización científica que cuenta con el apoyo de numerosos gobiernos y ONG de todo el mundo, dedicada concretamente al estudio, el mantenimiento y la restauración de zonas húmedas en el marco del Convenio Ramsar (1972); por la UICN (Unión Mundial para la Conservación de la Naturaleza), que conforma la mayor red ambiental y la más antigua del mundo, que une a unas 1.000 organizaciones y 11.000 científicos de 160 países; por la SEO/BirdLife (Sociedad Española de Ornitología), que forma parte de la organización BirdLife International; por el prestigioso botánico Richard Bateman, contrario a la destrucción de la zona; por el también prestigioso Nick Riddiford, uno de los mayores expertos mundiales en zonas húmedas, que considera que los terrenos deben protegerse y manifiesta la incompatibilidad del campo de golf con la conservación en un estado adecuado de la Albufera; por numerosos técnicos y expertos de la misma Consejería de Medio Ambiente y Movilidad del Gobierno.

⁶ Las inversiones de interés autonómico según el Artículo 4 del DL 1/2009, “Son (...) las declaradas como tales por el Gobierno de las Illes Balears por su especial relevancia para el desarrollo económico y social en su ámbito territorial”. A continuación el Artículo 5, regula la declaración y tramitación de las inversiones de interés autonómico, y establece: “1. La declaración de una inversión de interés autonómico se adoptará por el Consejo de Gobierno a propuesta de cualquier Consejero en el ámbito de su respectiva competencia (...)”.

⁷ Disposición adicional quinta. Inversiones de interés insular: “Los Consejos Insulares podrán acordar, mediante acuerdo del Consejo Ejecutivo adoptado a propuesta del titular del departamento respectivo, la declaración de inversión de interés insular que comportará, en cada ámbito territorial, los mismos efectos

existe ningún precedente de leyes que realicen este tipo de declaraciones, lo que no deja de desvirtuar el sistema jurídico en esta materia. Por otra parte la mayoría de informes existentes –y que no impidieron en su momento que el Ayuntamiento de Muro otorgara la correspondiente licencia pese a ser desfavorables, o calificar la licencia de ilegal– certifican los elevados valores ambientales del lugar. Desde esta óptica parece más bien que el interés autonómico pasa por preservar la riqueza de la fauna y la flora de Son Bosc, en lugar de legalizar por la vía legislativa un proyecto privado, que en absoluto responde al interés autonómico –de hecho sólo responde al interés de los inversores–.

La actualidad del tema radica en que el martes 13 de abril, tuvo lugar en el Pleno del Parlamento de las Islas Baleares, el Debate de toma en consideración de la Proposición de ley RGE núm. 962/10, presentada por el Grupo Parlamentario Popular, de declaración de interés autonómico de la construcción del campo de golf. El debate se recoge en el Diario de Sesiones del Pleno, número 94, de 13 de abril de 2010, que configura un claro ejemplo del escenario político que se vive actualmente en las islas y que ha sido expuesto en el apartado I de esta crónica. En el trasfondo del debate se plantea el clima de inseguridad jurídica que genera la quiebra permanente del sistema normativo, de fuentes y competencial, en un escenario –como el actual– de instrumentalización continuada del Parlamento.

En definitiva, la votación tuvo como resultado: 31 votos a favor y 26 en contra; con lo que la proposición de ley sigue su trámite y probablemente será aprobada, con las consecuencias inciertas que ello comportará: la subsistencia de los efectos suspensivos del inicio de la tramitación del PORN, o la posibilidad de retomar el debate de la vigencia del Decreto 52/2003, de 16 de mayo, de modificación del Decreto 4/1988, de 28 de enero, de declaración del parque natural de la Albufera de Mallorca, “de efectos paralizados” en 2004 sin motivación jurídica ni ambiental alguna. De todas formas, y para acabar de complicarlo todo, la licencia que otorgó el Ayuntamiento de Muro para la construcción del campo de golf, se encuentra impugnada ante la jurisdicción contenciosa.

---

previstos para las inversiones de interés autonómico en el Capítulo II, del Título I, del presente Decreto Ley”.

4. El Plan Hidrológico de las Islas Baleares

Otra nota destacable es el relanzamiento de la tramitación del Plan Hidrológico de las Islas Baleares (PHIB) como plan de cuenca, para adaptarlo a la Directiva 2000/60/CE, conocida como Directiva Marco del Agua (DMA). El hecho de que con fecha 20 de marzo de 2010 –mediante publicación en el BOIP numero 46- se abriera el trámite de exposición pública del Informe de Sostenibilidad Ambiental (ISA) –en el marco de la Ley autonómica 11/2006, de 14 de diciembre, de evaluación de impacto ambiental y evaluación ambiental estratégica- implica que se supera el ecuador del trámite total, con lo que Baleares es una de las comunidades autónomas que presenta una tramitación más avanzada en la adaptación a la DMA, con la ventaja de ser una región de cuenca única intra-autonómica. El PHIB es un instrumento de ordenación de los recursos hídricos insulares, y recoge en un único documento toda la información relevante para la gestión de la Demarcación Hidrográfica de las Islas Baleares. Los objetivos del PHIB se sitúan en un horizonte 2015, en lo relativo a conseguir un buen estado ecológico de las masas de agua isleñas, además representará un objetivo de inversión de 2.000 millones de euros hasta el año 2027. La trascendencia del PHIB también radica en el factor climático de las islas, sometido a largos ciclos de sequía.

5. El impulso a la Declaración de la Sierra de Tramuntana (Mallorca) como Patrimonio Mundial (Unesco)

El Consejo Insular de Mallorca está impulsando la candidatura de la Sierra para que sea declarada Patrimonio Mundial de la UNESCO como paisaje cultural. La Sierra de Tramuntana es un ejemplo de creación de un paisaje singular gracias al trabajo durante siglos de distintas generaciones y culturas, y está considerado como uno de los enclaves naturales de más valor de las Baleares con una superficie entorno a las 80.000 hectáreas. Los valores excepcionales que representa, tanto desde un punto de vista estético, etnológico y cultural, como físico, biológico y científico, hacen de este lugar un espacio único y avalan la candidatura de la Sierra de para formar parte de la lista de Patrimonio Mundial de la UNESCO.

Se trata de una iniciativa del Departamento de Territorio del Consejo Insular de Mallorca lanzada a principios de la legislatura actual, que ha ido cristalizando lentamente hasta superar los difíciles filtros que se interponen en el camino de una

declaración como Patrimonio Mundial de la UNESCO al amparo de la Convención de París de 1972⁸. Finalmente el 1 febrero 2010 se hizo entrega a la UNESCO, de la propuesta de la sierra de Tramuntana patrimonio mundial. La candidatura del Consejo Insular de Mallorca se tramitó a través del Ministerio de Cultura y fue expuesta en un documento que consta de más de mil páginas repartidas en cuatro volúmenes con toda la información requerida. El expediente contiene, entre otras informaciones, el plan de gestión del espacio que ha sido consensuado con más de 50 entidades y asociaciones públicas y privadas de la isla.

Conforme se desprende del documento tramitado, la propuesta de la Sierra de Tramuntana como Patrimonio Mundial, en tanto que paisaje cultural esencialmente evolutivo, se basa en los siguientes criterios de la UNESCO⁹.

1. (Criterio II) Testimoniar un importante intercambio de valores humanos a lo largo de un periodo de tiempo o dentro de un área cultural del mundo, en el desarrollo de la arquitectura o tecnología, artes monumentales, urbanismo o diseño paisajístico.
2. (Criterio IV) Ser un ejemplo eminentemente representativo de un tipo de construcción o de un conjunto arquitectónico o tecnológico, o de paisaje que ilustre uno o varios periodos significativos de la historia humana.
3. (Criterio V) Ser un ejemplo destacado de formas tradicionales de asentamiento humano o de utilización de la tierra o del mar, representativas de una cultura (o de varias culturas), o de interacción del hombre con el medio, sobre todo cuando éste se ha vuelto vulnerable debido al impacto provocado por cambios irreversibles.
4. (Criterio VI) Estar directa o tangiblemente asociado con eventos o tradiciones vivas, con ideas, o con creencias, con trabajos artísticos y literarios de destacada significación universal.

El paisaje cultural de la Sierra de Tramuntana es un ejemplo excepcional de paisaje agrícola mediterráneo por su peculiar combinación de los sistemas hidráulicos aplicados al regadío de origen islámico con los sistemas de cultivo del olivo y la vid de origen cristiano, muy condicionados por los escasos recursos que ofrece el medio en la

---

⁸ Convención para la protección del patrimonio mundial, cultural y natural de París (23 de noviembre de 1972): instrumento de aceptación de España de 18 de marzo de 1982. En la actualidad España cuenta con 41 espacios declarados como Patrimonio Mundial.

⁹ UNESCO «World Heritage: The Criteria for Selection» (en inglés). Consultado en <http://whc.unesco.org/en/criteria/>.

comarca, debido a su clima, a su orografía y al hecho insular. De esta combinación resulta un paisaje modelado por el hombre de manera muy intensa, que atestigua una continuada interacción entre las personas y la naturaleza a lo largo de los siglos.

Este paisaje se caracteriza por la intensa transformación del medio natural original en base a la construcción de bancales en las laderas para el cultivo del olivo, a la extracción, canalización y conducción del agua para conseguir zonas de huerta y regadío, y a la consolidación de todo un sistema agrícola en una zona montañosa basado en el uso de la piedra en seco y en el manejo inteligente del territorio.

El Plan de Gestión del paisaje cultural de la Serra de Tramuntana se ha concebido como un plan estratégico que actúe como coordinador de todas las acciones que actualmente se están llevando a cabo en la Serra de Tramuntana gracias a las diferentes figuras de protección y gestión que ya posee, y de la implantación de aquellas acciones que, a través del proceso de participación, se han detectado como necesarias.

En su elaboración han participado más de 50 entidades sociales y culturales a través de diferentes sesiones de trabajo para lograr un consenso sobre los programas y acciones más prioritarios, así como identificar los agentes necesarios para su correcta implantación. Por tanto, ha sido un Plan llevado a cabo a través de una completa estrategia de participación ciudadana, un factor esencial para conseguir su adecuado desarrollo en un espacio tan complejo como el de la Serra.

El conjunto de acciones que componen este plan de gestión se han estructurado en cinco programas que comprenden acciones en materia de comunicación, de desarrollo económico, de divulgación, de patrimonio, y de gestión de visitantes.

6. Notas sobre la evolución de las Agendas 21 locales

Las Islas Baleares, gracias al Decreto 123/2002, de 4 de octubre (BOIB núm. 123 de 12 de octubre de 2002), sobre la implantación de la Agenda 21 Local en los municipios de las Islas, destacó a nivel nacional, e incluso europeo, como pionera en la plasmación normativa de los acuerdos surgidos en diferentes foros internacionales respecto a la necesidad de fomentar la implantación de esta trascendental herramienta por parte de los diferentes entes locales, con la finalidad de ejecutar políticas ambientales adecuadas en los ámbitos nacional y sub-nacional. En este mismo sentido, la Ley 6/1999, de 3 de abril, de las Directrices de Ordenación Territorial de las Islas Baleares y de medidas

tributarias (BOIB núm. 48 de 17 de abril de 1999), ya preveía, en su Disposición adicional octava, que el Gobierno de las Islas Baleares aprobaría las medidas necesarias por favorecer la aplicación de la Agenda 21 Local en los municipios y núcleos de las Islas Baleares, de acuerdo con el Programa 21 de la Conferencia de Río (1992). Diez años después los resultados son muy desiguales y es necesario un mayor impulso de los denominados Planes de Acción, de los Forum ciudadanos y de la Red Balear de Sostenibilidad.

6.1. Mallorca

El desarrollo y evolución de las Agendas 21 Locales, en aplicación del Convenio de Río de 1992, se encuentra lastrado por una percepción desigual de la utilidad de los compromisos que comportan. Esta percepción conduce a reducir en unos casos a la Agendas 21 Locales en simples operaciones de “marca verde” o en gestos inocuos, o en otros, comporta una toma de conciencia profunda y una verdadera internalización de la variable ambiental en las políticas municipales. Desde una óptica fundamentada en la necesidad de impulsar la mejor de las vertientes de las Agendas 21 Locales, el 19 de marzo de 2009 se constituyó el Foro de Entidades Sociales de Mallorca de Agenda 21 Local, que había permanecido a la espera de que el Pleno del Consejo Insular de Mallorca, aprobara el reglamento que garantizara la participación de la ciudadanía en las políticas locales e insulares mediante la aprobación del reglamento de organización y funcionamiento que ha de regir el órgano de participación mencionado. El acuerdo se adoptó el 14 de enero de 2010, y garantizará la participación de las entidades sociales y la ciudadanía en las políticas públicas locales e insulares. El Foro se crea con la intención de trabajar por el fomento de la participación ciudadana y de velar para que las Agendas 21 Locales constituyan un verdadero proceso participativo.

Esta participación se quiere conseguir en el marco de las agendas 21 locales que desarrolla cada municipio y que propicia un ámbito de discusión y de propuesta de acciones por parte de los ciudadanos. Así, las funciones del Foro son dar a conocer las agendas de 21, conseguir la participación de los miembros de base de las asociaciones en los procesos de agenda de su municipio, y canalizar sugerencias para mejorar los procesos participativos. A más largo plazo, existe la meta de una futura agenda insular.

6.2. Menorca

El Consejo de Menorca, a través de la Agencia Menorca Reserva de Biosfera, ha resuelto conceder este año nuevas ayudas a los ocho ayuntamientos de la isla para la ejecución de los planes de acción de las agendas 21 locales con el fin de dar continuidad así al proceso iniciado el año 2002 de impulso a nivel insular de la Agenda 21 Local. Se trata principalmente de motivar a los ayuntamientos en la implantación del Plan de Acción Ambiental con el fin de incentivar su avance en los objetivos de las agendas y conducir a todos los municipios y, por lo tanto, a Menorca, hacia un modelo real de sostenibilidad. En la misma línea, la Agencia Menorca Reserva de Biosfera, ha procedido a convocar e impulsar los “I Premios Menorca Agenda Local 21”, en los que al Ayuntamiento de Ciutadella ha sido destacado por la implantación de una red de carril bici en el municipio, inserto en una política más amplia de implantación de una red de movilidad sostenible y segura.

6.3. Ibiza

El Ayuntamiento de Ibiza ha lanzado su Plan de Acción para el año 2010, de su Agenda 21 Local, con proyectos e inversiones concretos que van desde la implantación de huertos urbanos hasta programas de mejora de la iluminación pública. El seguimiento de la Agenda 21 Local y de su plan de acción, se estructura en Ibiza mediante una serie de Grupos de trabajo que se dividen las áreas de: Comunicación y difusión; Estudio de propuestas; y Centros escolares. Por otra parte el Foro Agenda 21 se ha ido implantando como un espacio abierto a toda la ciudadanía, de construcción de propuestas, de seguimiento del plan de acción y de los indicadores, de formación y de evaluación del funcionamiento del propio Foro. Todo ello se completa con el Grupo de impulso, que tiene la función de acompañar, apoyar, formular propuestas y co-responsabilizarse en la organización de los encuentros del Foro Agenda 21.

6.4. Formentera

La reciente creación del Consejo Insular de Formentera también va a permitir que la isla menor de las Baleares pueda formular e impulsar una estructura propia de Agenda 21 Local. Por el momento se trabaja sobre la base de las encuestas y estructuras implantadas por el Ayuntamiento de Formentera.

Sumari: 1. Convulsions polítiques i medi ambient a les Balears. 1.1. El marc polític singular com a condicionant. 1.2. El canvi d'etapa (febrer de 2010). A. L'acció del Govern de les Illes Balears en matèria ambiental. B. Les polítiques ambientals dels consells insulars: els anomenats contractes agraris de la reserva de la biosfera (CARB) de Menorca. 1.3. El nou impuls a les polítiques ambientals del Govern de les Illes Balears. 2. Activitat legislativa. 3. El Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals del Parc Natural de S'Albufera (Mallorca). 4. El Pla Hidrològic de les Illes Balears. 5. L'impuls a la declaració de la serra de Tramuntana (Mallorca) com a Patrimoni Mundial (UNESCO). 6. Notes sobre l'evolució de les agendes 21 locals. 6.1. Mallorca. 6.2. Menorca. 6.3. Eivissa. 6.4. Formentera.

1. Convulsions polítiques i medi ambient a les Balears

1.1. El marc polític singular com a condicionant

Per contextualitzar la crònica relativa a les Illes Balears cal una aproximació breu a la situació convulsa que viuen les principals institucions de la comunitat autònoma, cosa que ajudarà a comprendre, com veurem més endavant, el gir i les vacil·lacions de les polítiques ambientals a l'arxipèlag.

Després de les eleccions de 2007, a la fi de juny d'aquest any, els partits polítics i les coalicions PSIB-PSOE, Bloc per Mallorca, PSM-Els Verds de Menorca, Eivissa pel Canvi i Unió Mallorquina van signar un pacte de govern que va permetre consensuar l'elecció del president de la comunitat autònoma, de la presidenta del Consell Insular de Mallorca i de l'alcalde de l'Ajuntament de Palma (tots del PSIB-PSOE), i formar els respectius equips de govern. El pacte podria definir-se com de centreesquerra i va incloure alguns compromisos i avanços en determinades polítiques ambientals. Pel que fa a l'organització del Govern, les Balears se sumaven a Andalusia, Aragó, Cantàbria i Galícia, com a autonomies amb un departament exclusivament competent en medi ambient.

Com a conseqüència d'una sèrie d'escàndols polítics i del processament de diversos diputats i d'alts càrrecs d'UM (Unió Mallorquina) al Govern, el Consell de Mallorca i l'Ajuntament de Palma, al desembre de 2009 els partits que donen suport al Govern signen un pacte anticorrupció que inclou un codi ètic, i es comprometen a regenerar la vida política a les Illes, la qual cosa aparentment havia de traduir-se en un nou impuls a les polítiques de les institucions més importants de les Illes. No obstant això, arran de noves detencions de membres d'UM i d'unes quantes que s'anunciaven tàcitament, el 5 de febrer de 2010, el president Antich decideix trencar el pacte amb el partit implicat i expulsar-ne tots els membres de l'executiu. El mateix ocorre al Consell Insular de Mallorca i a l'Ajuntament de Palma. Posteriorment es detindria la que fins llavors havia estat presidenta del Parlament de les Illes Balears, completant la llista d'imputats persones que havien estat conselleres del Govern, un regidor de Palma, un conseller del Consell Insular de Mallorca, uns quants directors generals i directors insulars, gerents d'empreses públiques i altres alts càrrecs, fins a un nombre entorn de 20 persones, a més de

diferents empresaris també implicats en les presumptes xarxes de corrupció investigades per actes realitzats entre l'any 2003 i el 2009.

Aquesta situació anòmala i insòlita provoca paràlisi i incertesa en l'acció de tota mena de polítiques ambientals durant l'últim any, atès que en totes les institucions implicades els departaments de medi ambient estaven a les mans d'UM. Els resultats pobres en polítiques ambientals i el dèficit legislatiu en la matèria justifiquen l'abast reduït de la crònica d'aquest semestre a les Illes Balears.

1.2. El canvi d'etapa (febrer de 2010)

Amb la ruptura del pacte de governabilitat, el Govern de les Illes Balears canvia l'estructura, amb la reducció de conselleries i de direccions generals. En el cas que ens ocupa, la Conselleria de Medi Ambient es fusiona amb la Conselleria de Mobilitat i Ordenació del Territori, i constitueixen la Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat. La nova estructura es va aprovar mitjançant el Decret 3/2010, de 7 de febrer (BOIB núm. 21 ext. de 8 de febrer de 2010). Els nomenaments de nous consellers i les competències i l'estructura orgànica bàsica de les conselleries s'estableixen respectivament en els decrets 5/2010 i 6/2010, de 7 de febrer. Així, la nova Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat s'organitza amb una secretaria general, la Direcció General de Recursos Hídrics, la Direcció General de Biodiversitat, la Direcció General de Canvi Climàtic i Educació Ambiental, a més de la Direcció General de Mobilitat, de la Direcció General d'Ordenació del Territori i de la Direcció General de Transport Aeri i Marítim. Això comporta suprimir la Secretaria General i les tres direccions generals que fins a aquest moment depenien de Medi Ambient (la Direcció General de Caça, Protecció d'Espècies i Educació Ambiental, la Direcció General de Qualitat Ambiental i Litoral, i la Direcció General de l'Oficina del Canvi Climàtic), i es racionalitza l'estructura i se superen així duplicitats innecessàries.

A. L'acció del Govern de les Illes Balears en matèria ambiental

Fins al febrer de 2010, la legislatura no es caracteritzava per l'impuls de polítiques ambientals excessives ni de noves mesures legislatives rellevants. En tot cas, es van donar continuïtat a iniciatives de governs anteriors, com el Programa de Centres Educatius Ecoambientals (patrocinat conjuntament pels departaments responsables de Medi Ambient i d'Educació), o el Programa ECOTUR, que fomenta la implantació de sistemes de gestió ambiental EMAS i de l'Etiqueta Ecològica Europea EEE (Ecolabel) en l'àmbit del sector turístic.

D'altra banda, durant els primers dos anys de legislatura, i com han denunciat reiteradament entitats de conservació de la natura o de protecció del medi ambient a les Balears, la política de conservació d'espais naturals, que ja havia experimentat un retrocés qualitatiu en la legislatura 2003-2007, podria dir-se que ha patit un abandó total. D'aquesta situació de nou retrocés se n'han fet ressò diferents informes d'organitzacions no governamentals i, en algunes ocasions, articles d'opinió de la premsa local. De fet, durant el període 2007-2009 no s'havia impulsat cap iniciativa amb relació a l'ampliació de la xarxa d'espais naturals de les Illes Balears ni cap novetat relativa als instruments d'ordenació, fins que al febrer de 2010 s'adopta l'acord d'inici del PORN de l'albufera de Mallorca; l'única notícia destacable havia estat fins al moment la transferència de la gestió del parc nacional de Cabrera a la comunitat autònoma. Queden sense impulsar els treballs de declaració de nous espais naturals protegits iniciats abans de 2003, tant a Mallorca com a Menorca.

B. Les polítiques ambientals dels consells insulars: els anomenats contractes agraris de la reserva de la biosfera (CARB) de Menorca

Al Consell Insular de Menorca la competència de medi ambient s'integra al Departament d'Economia i Medi Ambient, que comprèn l'activitat del Consell Insular referida a agricultura, ramaderia, pesca, artesania, comerç i indústria. Així mateix, exerceix les competències insulars de medi ambient, reserva de la biosfera, residus i energia.

Una de les polítiques més interessants impulsades actualment pel Consell Insular de Menorca consisteix a implantar dels anomenats contractes agraris de la reserva de la biosfera (CARB), que tenen com a finalitat establir un règim d'ajudes per promoure pràctiques sostenibles a les explotacions agràries, en la línia impulsada per les pràctiques de custòdia del territori. Fonamentalment es promouen acords de col·laboració entre l'explotació agrícola i ramadera i l'Administració, que permeten exercir models específics d'activitat agrària en funció de l'adopció voluntària de determinats compromisos que engloben els cinc eixos que es descriuen a continuació i que es detallen en l'annex VII de les bases que regulen els CARB: *a)* Eix 1: el medi ambient, el paisatge i el medi rural; *b)* Eix 2: els recursos naturals i el seu aprofitament; *c)* Eix 3, processos productius de l'activitat agrària; *d)* Eix 4: ús d'energies alternatives; *e)* Eix 5: la diversificació d'activitats a l'explotació. L'àmbit territorial d'aplicació de les ajudes per subscriure CARB afecta tot l'àmbit de l'illa de Menorca.

1.3. El nou impuls a les polítiques ambientals del Govern de les Illes Balears

El semestre actual s'ha obert amb alguns indicis que les polítiques ambientals sembla que recobrin la iniciativa. D'una banda, el nou impuls a la tramitació del Pla Hidrològic de les Illes Balears (com a pla de conca) adaptat a la directiva marco d'aigua (2000/60/CE), i, d'altra banda, l'inici ja esmentat del PORN de l'albufera de Mallorca. A ambdós casos hi destinem un apartat específic per la seva rellevància.

2. Activitat legislativa

La producció normativa ambiental a les Illes Balears al llarg de tota la legislatura ha estat escassa i de dubtosa intencionalitat favorable als interessos ambientals. D'una banda, s'havia aprovat el Decret llei 1/2009, de 30 de gener, de mesures urgents per a l'impuls de la inversió a les Illes Balears (BOIB número 17 ext. de 2 de febrer de 2009), que es va convalidar per acord del Parlament de les Illes Balears en data 9 de juny. Aquesta llei tenia la intencionalitat d'agilitar i facilitar l'omissió de diferents controls ambientals sota el paraigua de la crisi econòmica. Així, es motiva la norma sobre "raons relatives a l'agilitació administrativa, en especial per a l'adopció i la posada en funcionament de les inversions que mereixin la declaració d'interès autonòmic o insular". Igualment es persegueixen accions "per facilitar la implantació de noves activitats empresarials i professionals, i les encaminades a impulsar la indústria turística que des de fa temps constitueix el sòlid motor de l'economia balear i l'activitat urbanitzadora i edificadora en determinats supòsits". En definitiva, com continua exposant el preàmbul del decret llei, "es pretén facilitar al màxim la constitució de noves empreses, de manera que puguin entrar en funcionament com més aviat millor, sense que minvin definitivament les condicions i els requisits que la respectiva activitat demani". L'articulat del decret llei estableix disposicions de reducció de terminis i de simplificació de tràmits que, pel que fa a procediments ambientals, preveu una "regla especial en matèria de medi ambient" que estableix això: "Es redueixen a la meitat els terminis establerts legalment en els procediments mediambientals que calgui tramitar per executar les inversions declarades d'interès autonòmic, tot això sense perjudici dels terminis establerts per la legislació bàsica de l'Estat." La majoria de les disposicions de simplificació i d'unificació de tràmits semblen bondadoses a primera vista, però als efectes pràctics la norma sembla que incideix negativament en els mecanismes de control territorial i ambiental. A més a més, a l'empara d'aquest decret llei, veurem després que el Parlament —amb el canvi de majories— pretén "colar" —si es permet l'expressió— un camp de golf com a projecte d'interès autonòmic, en terrenys adjacents a un parc natural i d'alt valor ecològic.

En segon lloc, més recentment, s'ha aprovat el decret llei 4/2009, de 27 de novembre, de mesures urgents en matèria d'ordenació del territori i medi ambient. Es tracta d'una disposició de marcat caràcter particularitzat dirigit a modificar la Llei 6/2006, de 12 d'abril, de caça i pesca fluvial, que incideix en el règim dels exàmens de capacitació per a l'exercici de la caça, en una qüestió puntual relativa a l'ordenació cinegètica dels terrenys gestionats d'aprofitament comú —amb referència expressa a la previsió de la transferència de la competència de caça als consells insulars— i, finalment, a dues previsions singulars: una era la qualificació com a sistema general d'equipaments i infraestructures supramunicipals d'una antiga caserna a Eivissa que comportava alterar una àrea natural d'especial interès (ANEI) declarada mitjançant la Llei 1/1991, de 30 de gener, d'espais naturals i de règim urbanístic de les àrees d'especial protecció de les Illes Balears (FLUIX); l'altra era la delimitació i declaració d'utilitat pública del centre d'interpretació de la eserva de la biosfera a Menorca, que quedava declarada d'interès autonòmic. No obstant això, aquest decret llei ha quedat derogat en no aprovar-se la ratificació pel Parlament que, en data 17 de desembre, no ho va validar (BOIB núm. 187, de 24 de desembre de 2009).

Amb molta anterioritat, s'havia aprovat la Llei 4/2008, de 14 de maig, de mesures urgents per a un desenvolupament territorial sostenible a les Illes Balears, que fins al moment és l'única normativa d'incidència ambiental de la legislatura.

Finalment, s'ha de fer referència a la nova tramitació de la modificació de l'article 9 de la Llei 1/2007, de 16 de març, contra la contaminació acústica de les Illes Balears, que flexibilitza els nivells de pertorbació. Igualment s'ha de fer referència al fet que ja s'ha enllestit l'avantprojecte de llei d'ordenació del territori i urbanisme de les Illes Balears, que amb els seus 335 articles pretén ser la primera llei urbanística de la democràcia, i és que les Illes Balears compten amb la peculiaritat que es regeixen pel text refós de la llei del sòl de 1976, i per la resta de legislació bàsica de l'Estat i un rosari de lleis menors autonòmiques d'incidència urbanística i territorial.

3. El Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals del Parc Natural de S'Albufera (Mallorca)

Com a iniciativa destacable —amb polèmica jurídica posterior— cal esmentar l'acord del Consell de Govern del dia 26 de febrer de 2010 sobre l'inici del procediment d'elaboració del Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals (PORN) de l'albufera de Mallorca. La importància de l'acord està en els efectes inherents que comporta aquest inici com estipula l'article 22.1 de la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del patrimoni natural i de la biodiversitat i de l'article 8.1 de la Llei autonòmica 5/2005, de 26 de maig, per a la conservació

dels espais de rellevància ambiental (LECO). Aquestes previsions normatives impedeixen realitzar qualsevol acte de transformació sensible de la realitat física i biològica que pugui impossibilitar o dificultar de manera important la consecució dels objectius del PORN; de la mateixa manera comporta la prohibició d'atorgar qualsevol autorització o llicència o concessió que habilitin per executar actes com els esmentats anteriorment.

On està la transcendència de l'inici del PORN? La resposta és doble, a més de dotar l'espai natural protegit més antic de les Illes Balears d'un règim complet d'ordenació que superi l'actual, basat únicament en un pla rector d'ús i gestió superat, el més rellevant és que s'impossibilitarà la construcció d'un camp de golf als voltants del parc, en una zona que el 2003 s'havia inclòs com a espai natural protegit al parc natural,¹⁰ i que amb el canvi de Govern al juliol de 2003 es va desprotegir novament per facilitar la construcció del golf mitjançant un acord críptic del Consell de Govern que va estimar un recurs contra el decret d'ampliació del parc per raons formals que, un cop esmenades, no haurien d'haver paralitzat la tramitació del procediment d'ampliació del parc natural, que va acabar oblidat en algun calaix. L'acord del Consell de Govern de 30 de gener de 2004 implicava la retroacció del procediment per raons formals¹¹, la qual cosa comportava que havia de realitzar-se novament el tràmit d'audiència a les persones interessades i prosseguir la tramitació, la qual cosa no es va fer entre els anys 2004 i 2009, i el Decret 52/2003 va quedar en un limbe procedimental, atès que, un cop publicat, va entrar en vigor el dia 11 de juny de 2003 i en cap cas no ha estat derogat expressament, però segons sembla per algun mecanisme que desconec, es retrotrau "el procediment al moment anterior al tràmit d'audiència dels interessats"¹² d'una disposició administrativa de caràcter general publicada i en vigor. En principi contra el decret hi cabia la impugnació directa prevista

¹ El Decret 52/2003, de 16 de maig, va ampliar la protecció del parc natural declarat el 1988 i va incorporar, entre d'altres espais, les dunes del Comú de Muro i la zona de Son Bosc on ara vol construir-se un camp de golf.

² L'acord establia concretament:

"Primer. Acceptar el requeriment formulat pel senyor Miquel Ramis Martorell, batle president de l'Ajuntament de Muro, en nom i representació d'aquest, contra el Decret 52/2003, de 16 de maig, de modificació del Decret 4/1988, de 28 de gener, de declaració del parc natural de l'Albufera de Mallorca, quant a modificar la delimitació del parc natural, anul·lant l'acte impugnat i retrotraient el procediment al moment anterior al tràmit d'audiència a les persones interessades.

Segon. Notificar aquest Acord a l'Ajuntament de Muro, així com a qualsevol altre persona que aparegui com a interessada en el procediment, i comunicar-los que contra aquest Acord, que exhaureix la via administrativa, es pot interposar un recurs contenciós administratiu davant la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears en el termini de dos mesos comptadors des de l'endemà d'haver-ne rebut la notificació.

Tercer. Publicar aquest acord en el Butlletí Oficial de les Illes Balears amb l'efecte de fer-lo públic".

³ Com diu la literalitat de l'acord del Consell de Govern de 30 de gener de 2004 (vegeu la nota al peu de pàgina anterior).

per l'article 25 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la Jurisdicció contenciosa administrativa i no hi cabia cap recurs per la via administrativa, com estableix l'article 107.3 de la Llei 30/1992, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú; d'aquesta manera, la derogació indirecta que opera l'acord de 30 de gener de 2004, suposa col·locar el decret en un limbe jurídic curiós. De fet, el Govern que va adoptar l'acord de 2004 va vulnerar una sèrie de principis de funcionament essencials: d'una banda, va infringir la doctrina dels actes propis en optar per la retroacció i la continuació del tràmit per esmenar el decret viciat i després paraitzar-lo sense cap justificació, quan el que procedia era la impugnació per la via contenciosa; d'altra banda, va vulnerar el principi de la interdicció de l'arbitrarietat, en acordar una cosa que després no tramita sense motivació de cap mena; i, finalment, és probable que s'incoregués en desviació de poder en “derogar” de manera indirecta una disposició administrativa de caràcter general sense respectar els mecanismes previstos legalment —se salta per complet les previsions dels articles legalment 107.3 de la LRJAPiPAC i 25 de la LRJCA—. I és que, l'acord adoptat llavors —el de 30 de gener de 2004—, no pot inserir-se en l'àmbit dels actes de govern o polítics, atès que es va tractar clarament d'un acte administratiu en el marc d'un procediment de tramitació d'una disposició administrativa de caràcter general que havia culminat: el Decret 52/2003, de 16 de maig, que havia entrat en vigor l'11 de juny d'aquest any.¹³

Amb la iniciativa aprovada ara —el 26 de febrer de 2010— i publicada al BOIB, les coses tornen al seu lloc, almenys durant un temps. Tot i que cal afegir que la polèmica sobre la construcció del camp de golf de Son Bosc ha transcendit les fronteres illenques mitjançant denúncies a la Unió Europea, atès que el lloc representa una de les majors reserves d'orquídia de prat (*Orchis robusta*) existents, que es consideren un hàbitat prioritari. A més de ser un dels llocs de nidificació i cria de l'abellerol (*Merops apiaster*) i conforma un lloc important d'alimentació del falcó de la reina (*Falco eleonora*). Els fets consten entre els greuges denunciats per l'organització Greenpeace en el seu informe “Destrucció a tota costa” del 2009. Hi ha dues dotzenes d'informes d'experts de diferents països que avalen la importància del sector,¹⁴ qualificat com una de les reserves de biodiversitat més riques de Mallorca (curiosament el 2010 ha estat declarat Any Internacional de la Biodiversitat).

⁴ Sense derogació expressa ni sentència judicial que anul·li el decret, fins i tot és possible que aquest continuï en vigor, ja que el mecanisme pel qual aquest es va arrancar del sistema normatiu no és gens clar.

⁵ Alguns d'aquests informes han estat elaborats, entre d'altres, pel TAIB (de les sigles en anglès del Grup de Biodiversitat de l'Albufera), grup àmpliament reconegut, de caràcter multidisciplinari, de científics del Regne Unit, Espanya i altres països d'Europa; pel IMEDEA (Institut Mediterrani d'Estudis Avançats) del CSIC i la Universitat de les Illes Balears; per Planta Europa, una xarxa internacional d'organitzacions científiques independents, governamentals i no governamentals, que treballen per protegir la flora europea; pel GOB (Grup Ornitològic Balear), per ADENA WWF; per Wetlands Internacional, organització científica que compta amb el suport de nombrosos governs i ONG d'arreu del món, dedicada

Però la notícia no s'atura aquí, el Grup Parlamentari Popular ha entrat recentment al Parlament una proposició de llei, de declaració d'interès autonòmic de la construcció del camp de golf de Son Bosc a Mur (Mallorca). Aquesta proposició de llei singular, que interpreta com d'interès general la inversió privada per construir un camp de golf, no deixa de plantejar alguns dubtes seriosos. D'una banda, la llei que habilita per a aquest tipus de declaracions és el decret Llei 1/2009, de 30 de gener, de mesures urgents per a l'impuls de la inversió a les Illes Balears, de mesures urgents per a la implantació de la inversió a les Illes Balears, que atribueix, en tant que competència executiva, al Govern de les Illes Balears —concretament al Consell de Govern—¹⁵ la possibilitat de declarar determinats projectes i inversions privades com d'interès autonòmic —i als consells insulars, projectes d'interès insular—. ¹⁶ Som davant una competència executiva i no hi ha cap precedent de lleis que realitzin aquest tipus de declaracions, la qual cosa no deixa de desvirtuar el sistema jurídic en aquesta matèria. D'altra banda, la majoria d'informes que hi ha, i que no van impedir al seu moment que l'Ajuntament de Mur atorgués la llicència corresponent malgrat ser desfavorables, o qualificar la llicència d'il·legal, certifiquen els valors elevats ambientals del lloc. Des d'aquesta òptica, sembla, més aviat, que l'interès autonòmic passa per preservar la riquesa de la fauna i la flora de Son Bosc, en comptes de legalitzar per la via legislativa un projecte privat, que de cap manera respon a l'interès autonòmic, de fet només respon a l'interès dels inversors.

L'actualitat del tema està que el dimarts 13 d'abril, va tenir lloc al Ple del Parlament de les Illes Balears, el debat de presa en consideració de la Proposició de llei RGE núm. 962/10, presentada pel Grup Parlamentari Popular, de declaració d'interès autonòmic de la construcció del camp de golf. El debat es recull al Diari de sessions del ple, núm. 94, de 13 d'abril de 2010, que configura un clar exemple de l'escenari polític que es viu actualment a les Illes i que s'ha

---

concretament a estudiar, mantenir i restaurar zones humides en el marc del Conveni Ramsar (1972); per la UICN (Unió Mundial per a la Conservació de la Natura), que conforma la major xarxa ambiental i la més antiga del món, que uneix a unes 1.000 organitzacions i 11.000 científics de 160 països; per la SEO / BirdLife (Societat Espanyola d'Ornitologia), que forma part de l'organització BirdLife International; pel prestigiós botànic Richard Bateman, contrari a la destrucció de la zona; pel també prestigiós Nick Riddiford, un dels grans experts mundials en zones humides, que considera que els terrenys s'han de protegir i manifesta la incompatibilitat del camp de golf amb la conservació en un estat adequat de l'albufera; per nombrosos tècnics i experts de la mateixa Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat del Govern.

⁶ Les inversions d'interès autonòmic segons l'article 4 del DL 1 / 2009, "Són [...] les declarades com a tals pel Govern de les Illes Balears per la seva especial rellevància per al desenvolupament econòmic i social en el seu àmbit territorial". A continuació, l'article 5 regula la declaració i tramitació de les inversions d'interès autonòmic, i estableix això: "1. La declaració d'una inversió d'interès autonòmic s'adoptarà pel Consell de Govern a proposta de qualsevol conseller en l'àmbit de la seva respectiva competència".

⁷ Disposició addicional cinquena. Inversions d'interès insular: "Els consells insulars podran acordar, mitjançant acord del Consell Executiu adoptat a proposta del titular del departament respectiu, la declaració d'inversió d'interès insular que comportarà, en cada àmbit territorial, els mateixos efectes previstos per a les inversions d'interès autonòmic en el capítol II, del títol I, d'aquest decret llei".

exposat en l'apartat I d'aquesta crònica. En el rerefons del debat es planteja el clima d'inseguretat jurídica que genera la fallida permanent del sistema normatiu, de fonts i competencial, en un escenari —com l'actual— d'instrumentalització continuada del Parlament.

En definitiva, la votació va tenir com a resultat: 31 vots a favor i 26 en contra; amb la qual cosa la proposició de llei continua el seu tràmit i probablement s'aprovarà, amb les conseqüències incertes que això comportarà: la subsistència dels efectes suspensius de l'inici de la tramitació del PORN, o la possibilitat de reprendre el debat de la vigència del Decret 52/2003, de 16 de maig, de modificació del Decret 4/1988, de 28 de gener, de declaració del parc natural de l'albufera de Mallorca, "d'efectes paralitzats" el 2004 sense cap motivació jurídica ni ambiental. De totes maneres, i per acabar de complicar-ho tot, la llicència que va atorgar l'Ajuntament de Mur per construir el camp de golf, es troba impugnada davant la jurisdicció contenciosa.

4. El Pla Hidrològic de les Illes Balears

Una altra nota destacable és la reactivació de la tramitació del Pla Hidrològic de les Illes Balears (PHIB) com a pla de conca, per adaptar-lo a la Directiva 2000/60/CE, coneguda com a Directiva Marc de l'Aigua (DMA). El fet que amb data 20 de març de 2010 —mitjançant publicació al BOIP núm. 46— s'obris el tràmit d'exposició pública de l'Informe de sostenibilitat ambiental (ISA) —en el marc de la Llei autonòmica 11/2006, de 14 de desembre, d'avaluació d'impacte ambiental i avaluació ambiental estratègica— implica que se supera l'equador del tràmit total, amb la qual cosa les Balears és una de les comunitats autònomes que presenta una tramitació més avançada en l'adaptació a la DMA, amb l'avantatge que és una regió de conca única intraautonòmica. El PHIB és un instrument d'ordenació dels recursos hídrics insulars i recull en un únic document tota la informació rellevant per gestionar la demarcació hidrogràfica de les Illes Balears. Els objectius del PHIB se situen en horitzó 2015, quant a aconseguir un bon estat ecològic de les masses d'aigua il·lenques, a més a més representarà un objectiu d'inversió de 2.000 milions d'euros fins a l'any 2027. La transcendència del PHIB també està en el factor climàtic de les illes, sotmès a llargs cicles de secada.

5. L'impuls a la declaració de la serra de Tramuntana (Mallorca) com a Patrimoni Mundial (UNESCO)

El Consell Insular de Mallorca impulsa la candidatura de la serra perquè sigui declarada Patrimoni Mundial de la UNESCO com a paisatge cultural. La serra de Tramuntana és un exemple de creació d'un paisatge singular gràcies al treball durant segles de diverses

generacions i cultures, i està considerat com un dels enclavaments naturals de més valor de les Balears amb una superfície entorn de les 80.000 hectàrees. Els valors excepcionals que representa, tant des del punt de vista estètic, etnològic i cultural, com físic, biològic i científic, fan d'aquest lloc un espai únic i avalen la candidatura de la serra per formar part de la llista de Patrimoni Mundial de la UNESCO.

Es tracta d'una iniciativa del Departament de Territori del Consell Insular de Mallorca llançada al principi de la legislatura actual, que ha anat cristal·litzant lentament fins a superar els filtres difícils que s'interposen en el camí d'una declaració com a Patrimoni Mundial de la UNESCO a l'empara de la Convenció de París de 1972.¹⁷ Finalment, l'1 febrer 2010 es va lliurar a la UNESCO, la proposta de la serra de Tramuntana patrimoni mundial. La candidatura del Consell Insular de Mallorca es va tramitar a través del Ministeri de Cultura i va ser exposada en un document que consta de més de mil pàgines repartides en quatre volums amb tota la informació necessària. L'expedient conté, entre d'altres informacions, el pla de gestió de l'espai que ha estat consensuat amb més de cinquanta entitats i associacions públiques i privades de l'illa.

Segons es desprèn del document que s'ha tramitat, la proposta de la serra de Tramuntana com a Patrimoni Mundial, en tant que paisatge cultural essencialment evolutiu, es basa en els següents criteris de la UNESCO¹⁸:

1. (Criteri II): Testimoniar un intercanvi important de valors humans al llarg d'un període de temps o en una àrea cultural del món, en el desenvolupament de l'arquitectura o la tecnologia, les arts monumentals, l'urbanisme o el disseny paisatgístic.
2. (Criteri IV): Ser un exemple eminentment representatiu d'un tipus de construcció o d'un conjunt arquitectònic o tecnològic, o de paisatge que il·lustri un període o diversos períodes significatius de la història humana.
3. (Criteri V): Ser un exemple destacat de formes tradicionals d'assentament humà o d'utilització de la terra o del mar, representatives d'una cultura (o de diverses cultures), o d'interacció de l'home amb el medi, sobretot quan aquest s'ha tornat vulnerable a causa de l'impacte provocat pe canvis irreversibles.

---

⁸ Convenció per a la protecció del patrimoni mundial, cultural i natural de París (23 de novembre de 1972): instrument d'acceptació d'Espanya de 18 de març de 1982. Actualment Espanya compta amb 41 espais declarats com a Patrimoni Mundial.

⁹ UNESCO "Word Heritage: The Criteria for Selection" (en anglès). Consultat a <http://whc.unesco.org/en/criteria/>

4. (Criteri VI): Estar directament o tangiblement associat amb esdeveniments o tradicions vives, amb idees, o amb creences, amb treballs artístics i literaris de significació universal destacada.

El paisatge cultural de la serra de Tramuntana és un exemple excepcional de paisatge agrícola mediterrani per la peculiar combinació de sistemes hidràulics aplicats al regadiu d'origen islàmic amb sistemes de conreu d'olivera i vinya d'origen cristià, molt condicionats pels recursos escassos que ofereix el medi a la comarca, a causa del clima, a la seva orografia i al fet insular. D'aquesta combinació en resulta un paisatge modelat per l'ésser humà de manera molt intensa, que testifica la interacció continuada entre les persones i la natura al llarg dels segles.

Aquest paisatge es caracteritza per la intensa transformació del medi natural original basant-se en la construcció de bancals a les vessants per conrear l'olivera, en l'extracció, la canalització i la conducció de l'aigua per obtenir zones d'horta i de regadiu, i en la consolidació de tot un sistema agrícola en una zona muntanyosa basat en l'ús de la pedra en sec i en el maneig intel·ligent del territori.

El pla de gestió del paisatge cultural de la serra de Tramuntana s'ha concebut com un pla estratègic que actua com a coordinador de totes les accions que actualment s'estan duent a terme a la serra de Tramuntana gràcies a les diferents figures de protecció i gestió que posseeix, i de la implantació de les accions que, a través del procés de participació, s'han detectat com a necessàries.

En la seva elaboració han participat més de cinquanta entitats socials i culturals a través de diferents sessions de treball per aconseguir un consens sobre les accions i els programes més prioritaris, i identificar els agents necessaris per implantar-lo correctament. Per tant, ha estat un pla que s'ha dut a terme a través d'una estratègia completa de participació ciutadana, factor essencial per aconseguir el desplegament adequat en un espai tan complex com el de la serra.

El conjunt d'accions que componen aquest pla de gestió s'han estructurat en cinc programes que comprenen accions en matèria de comunicació, desenvolupament econòmic, divulgació, patrimoni i gestió de visitants.

6. Notes sobre l'evolució de les agendes 21 locals

Les Illes Balears, gràcies al Decret 123/2002, de 4 d'octubre (BOIB núm. 123, de 12 d'octubre de 2002), sobre la implantació de l'Agenda 21 Local als municipis de les Illes, va destacar en l'àmbit nacional, i fins i tot europeu, com a pionera en la plasmació normativa dels acords que

havien sorgit en diversos fòrums internacionals respecte a la necessitat de fomentar la implantació d'aquesta eina transcendental per part dels diferents ens locals, amb la finalitat d'executar polítiques ambientals adequades en els àmbits nacional i subnacional. En aquest mateix sentit, la Llei 6/1999, de 3 d'abril, de les directrius d'ordenació territorial de les Illes Balears i de mesures tributàries (BOIB núm. 48, de 17 d'abril de 1999), ja preveia, en la disposició addicional vuitena, que el Govern de les Illes Balears aprovaria les mesures necessàries per afavorir l'aplicació de l'Agenda 21 Local als municipis i nuclis de les Illes Balears, d'acord amb el Programa 21 de la Conferència de Rio (1992). Deu anys més tard, els resultats són molt desiguals, i cal impulsar més els anomenats plans d'acció, els fòrums ciutadans i la Xarxa Balear de Sostenibilitat.

6.1. Mallorca

El desenvolupament i l'evolució de les agendes 21 locals, en aplicació del Conveni de Rio de 1992, es troba llastat per una percepció desigual de la utilitat dels compromisos que comporten. Aquesta percepció porta a reduir en uns casos les agendes 21 locals en simples operacions de "marca verda" o en gestos innocuos, o en altres, comporta una presa de consciència profunda i una internalització vertadera de la variable ambiental en les polítiques municipals. Des d'una òptica fonamentada en la necessitat d'impulsar la millor vessant de les agendes 21 locals, el 19 de març de 2009 es va constituir el Fòrum d'Entitats Socials de Mallorca d'Agenda 21 Local, que havia romàs a l'espera que el Ple del Consell Insular de Mallorca aprovés el reglament que garantís la participació de la ciutadania en les polítiques locals i insulars mitjançant l'aprovació del reglament d'organització i funcionament que ha de regir l'òrgan de participació esmentat. L'acord es va adoptar el 14 de gener de 2010 i garanteix la participació de les entitats socials i de la ciutadania en les polítiques públiques locals i insulars. El Fòrum es crea amb la intenció de treballar per al foment de la participació ciutadana i de vetllar perquè les agendes 21 locals constitueixin un vertader procés participatiu.

Aquesta participació es vol aconseguir en el marc de les agendes 21 locals que desplega cada municipi i que propicia un àmbit de discussió i de proposta d'accions per part dels ciutadans. Així, les funcions del Fòrum són donar a conèixer les agendes de 21, aconseguir la participació dels membres de base de les associacions en els processos d'agenda del seu municipi, i canalitzar suggeriments per millorar els processos participatius. A llarg termini, hi ha la meta de la futura agenda insular.

6.2. Menorca

El Consell de Menorca, a través de l'Agència Menorca Reserva de Biosfera, ha resultat concedir aquest any noves ajudes als vuit ajuntaments de l'illa per executar els plans d'acció de les agendes 21 locals a fi de donar continuïtat, així, al procés que es va iniciar l'any 2002 per impulsar en l'àmbit insular l'Agenda 21 Local. Es tracta principalment de motivar els ajuntaments a implantar el Pla d'Acció Ambiental a fi d'incentivar l'avanç en els objectius de les agendes i portar tots els municipis i, per tant, Menorca, cap a un model real de sostenibilitat. En la mateixa línia, l'Agència Menorca Reserva de Biosfera ha convocat i impulsat els I Premis Menorca Agenda Local 21, en els quals l'Ajuntament de Ciutadella ha destacat per implantar una xarxa de carril bici al municipi, inserit en una política més àmplia d'implantació d'una xarxa de mobilitat sostenible i segura.

6.3. Eivissa

L'Ajuntament d'Eivissa ha llançat el seu pla d'acció per a l'any 2010, de la seva Agenda 21 Local, amb projectes i inversions concrets que van des de la implantació d'horts urbans fins a programes de millora de la il·luminació pública. El seguiment de l'Agenda 21 Local i del seu pla d'acció s'estructura a Eivissa mitjançant una sèrie de grups de treball que es divideixen en les àrees de: Comunicació i difusió; Estudi de propostes; Centres escolars. D'altra banda, el Fòrum Agenda 21 s'ha anat implantant com un espai obert a tota la ciutadania, de construcció de propostes, de seguiment del pla d'acció i dels indicadors, de formació i d'avaluació del funcionament del mateix Fòrum. Tot això es completa amb el grup d'impuls, que té la funció d'acompanyar l'organització de les trobades del Fòrum Agenda 21, donar-hi suport, formular-hi propostes i coresponsabilitzar-se'n.

6.4. Formentera

La creació recent del Consell Insular de Formentera també permet que l'illa menor de les Balears pugui formular i impulsar una estructura pròpia d'Agenda 21 Local. De moment, es treballa sobre la base de les enquestes i estructures que ha implantat l'Ajuntament de Formentera.